

Met lege handen voor God

Preek over Efeziërs 2:8

Te lezen: Romeinen 6: 15-23, Efeziërs 2: 1-10
26 februari 1995

Op uw werk is het tijd voor de lunchpauze. U gaat naar de kantine. U haalt uzelf een kop koffie, gaat aan een tafeltje zitten en doet uw doosje met meegenomen brood open. Vóór u begint te eten sluit u uw ogen en hebt u een moment van stil gebed. Dat valt op. Over evangeliseren gesproken: met zoiets simpels als bidden voor je eten geef je al een mini-getuigenis van je geloof! In negenenegentig van de honderd keren laten collega's dat moment van gebed onbesproken passeren. Ze kijken elkaar aan met een blik van: 'even stil zijn voor Jansen!' Maar die ene keer reageert er iemand: jij gelooft?! Het spijt me voor je dat ik het moet zeggen maar ik kan met geen mogelijkheid geloven. Wat heeft tweeduizend jaar christendom opgeleverd? Is de wereld er beter van geworden? Wat heeft de kerk in naam van God allemaal niet gedaan: kruistochten, vervolging van Joden en andere minderheden, godsdienstoorlogen! Nee, dan heb ik meer respect voor mijn buurvrouw. Die gelooft niet. Maar ze helpt al jaren een bejaard echtpaar dat aan de overkant van de straat woont. De meeste christenen die ik ken, kunnen aan haar een voorbeeld nemen!

Zo gaat het vaak. Als je met een niet-christen over het geloof praat gaat het gesprek – vóór je het weet – over daden. Mensen die niet geloven beroepen zich op hun daden: In alle bescheidenheid mag ik toch zeggen dat ik heel verantwoord leef. Ik probeer ieder het zijne te geven. Ik denk dat ik van mijn salaris minstens evenveel aan goede doelen geef als christenen aan hun kerk. Ik houd mijn kinderen voor dat zij bij hun beroepskeuze niet alleen op salaris moeten letten maar ook op de betekenis die het beroep heeft voor het welzijn van mensen. Ik stap niet voor elke boodschap die ik doe in mijn auto. Ik leef heel milieubewust.

Mensen die niet geloven beroepen zich op hun daden. En zij bekritisieren christenen en de kerk vanwege hun daden. En vóór je het weet doe je als gelovige mee in dat gesprek over daden: Ja u hebt ongetwijfeld gelijk dat christenen veel dingen verkeerd hebben gedaan. Maar ook veel goede dingen! Denk maar aan de zorg voor de armen en de zieken in de samenleving. Daarin zijn christenen voortrekkers geweest! En Marin Luther King, met zijn strijd voor gelijke burgerrechten voor negers, was een christen!

Het gesprek over geloven of niet geloven wordt een gesprek over daden. Ongelovige zegt: 'Mijn daden zijn minstens even goed als die van christenen. Ik heb dus alle recht om niet te geloven en mij als niet-gelovige een waardevol mens te weten. Ik hoef niet te geloven om er als mens te mogen zijn!' Vóór je het weet stap je als christen in de val. Je laat je vangen in een gesprek over daden. Niet dat daden er niet toe doen! Zeker wel! Goede daden zijn schitterend. Ze zijn waardevol voor mensen. En goede daden van christenen zijn een krachtig geloofsgetuigenis. Krachtiger vaak dan veel woorden. En het omgekeerde is ook waar. Slechte daden zijn slecht. En christenen halen met slechte daden het geloof door de modder. Dat is allemaal waar. Dat blijft allemaal staan. Maar je moet daarbij wel scherp in de gaten hebben dat een gesprek over daden niet het diepste gesprek is dat je over het menselijk leven kunt voeren! Een gesprek over het geloof dat blijft steken op het niveau van daden, verzandt. Om het met de woorden van de tuinman te zeggen: je moet een spade dieper steken.

Paulus steekt een spade dieper. We lezen dat in Romeinen 6. Paulus heeft het daar over de diepste dingen van het menselijk leven, over de laatste dingen, over datgene waar het tenslotte allemaal op uitloopt. En uit voort komt. En dan noemt hij twee dingen als tenslotte de balans van een mensenleven wordt opgemaakt, als er tenslotte uit een mensenleven uitkomt wat er altijd inzat, zijn er maar twee mogelijkheden: dood of eeuwig leven. Op één van beide mogelijkheden loopt elk mensenleven tenslotte uit. Dood of leven.

Een leven dat uitloopt op de dood. Het gaat hier om veel méér dan de lichamelijke dood. Het gaat om de dood van alles wat je een heel leven lang hebt gevoeld en gedacht en verlangd. De dood van alles waar je je hart aan hebt gegeven, waarop je hebt gehoopt, waarvoor je hebt gewerkt. Dat moet het ergste zijn wat een mens op zijn sterfbed kan gebeuren: Dat hij tot de ontdekking komt dat zijn leven vergeefs is geweest, zinloos, zonder toekomst. Elk mensenleven loopt uit op één van beide mogelijkheden: dood of eeuwig leven. De knikker van je leven komt tenslotte tot rust in één van die beide knikker gaatjes; dood of eeuwig leven.

Eeuwig leven. Dat is het alternatief voor de dood. Eeuwig leven is een leven dat niet dood te krijgen is. Een leven dat zelfs als je de laatste adem uitblaast, niet als rook vervliegt. Eeuwig leven: dat is een leven van liefhebben, van idealen hebben, van hopen, van jezelf geven, dat niet dood te krijgen is. Zelfs de lichamelijke dood betekent niet het einde van zo'n leven. Het dode lichaam wordt meegenomen in die niet te stuiten rivierstroom van het eeuwige leven. Het dode lichaam zal bij Christus wederkomst op aarde uit het graf worden opgewekt. Het eeuwige leven is tot in het lichamenlijk aspect van het leven niet dood te krijgen.

Het diepste gesprek dat je over het leven van een mens kunt voeren: zo'n gesprek gaat een spade dieper dan een gesprek over daden. In zo'n gesprek ga je tot op de harde, nu nog verborgen kern van een leven. Eens wordt die zichtbaar. Eens komt de aap uit de mouw: dood of eeuwig leven. Wat voor leven leidt u: Een leven dat vastloopt in de dood? Of een leven dat voor eeuwig niet dood te krijgen is?

Romeinen 6 eindigt met dit óf ... óf: óf dood óf eeuwig leven. Boven het gedeelte dat hierover handelt heeft het Nederlands Bijbelgenootschap als titel geschreven: Tweeërlei dienst.' Dat is de spijker van ons leven op de kop geslagen. Een mens is ten diepste een dienstknecht. Of ons leven eindigt in de dood of dat het de eeuwigheid heeft wordt niet beslist in onze daden. Het wordt beslist door het dienstverband waarin we staan. Óf je staat in dienst van de zonde, óf je staat in dienst van God. Paulus schrijft in Romeinen 6:17 aan christenen: 'Jullie waren slaven van de zonde...' En in vers 22: 'Maar nu zijn jullie in dienst van God gekomen!'

We houden elkaar en onszelf voor de gek in een gesprek over onze daden. Alsof je ons in onze daden helemaal zou kennen. Kom nou. We weten wel beter. Je kunt je in je daden veel mooier voordoen dan je bent. Wat praten we over onze daden! Kijk daden: zo zijn wij! Zo autonoom zijn we niet. Achter onze daden staat een 'iets', staat Iemand die macht heeft. Daar zit de harde kern van ons leven. In wiens dienst staan wij? Je bewerkt dat niet zelf. Je krijgt ze van hun in wiens dienst je staat. Dat beslist over de kwaliteit van ons leven: het leven dat de zonde geeft is de dood, maar de genade die God schenkt is het eeuwig leven. Dood en eeuwig leven.

Een gesprek over onze daden is een gesprek aan de oppervlakte van ons leven. We lezen vanmorgen ook uit Efeziërs 2. Ook in dit gedeelte worden menselijke daden doorgeprikt als

luchtballonnetjes. De apostel schrijft dan over hetzelfde onderwerp als in Romeinen 6. In Romeinen 6 duidde hij dit aan met de term “eeuwig leven”. In Ef. 2 noemt hij dat ‘behouden zijn’. We lezen in Ef. 2:8: ‘Door genade zijt gij behouden... en dat niet uit werken’. Wat praten jullie over je daden? De eeuwige toekomst van je leven kun je niet zelf bewerken, kun je niet verdienen! Wat beslist dan over je leven? We lezen Ef. 2:8 nog een keer. ‘Door genade zijt gij behouden, door het geloof en dat niet uit uzelf; het is een gave van God, niet uit werken.’ Dat is het alternatief voor werken en daden: het geschenk van God. Je bewerkt het niet. Je ontvangt het.

We leven in een prestatimaatschappij. Je moet voortduren presteren. Dat begint al op school. We werken of ons leven er van afhangt. In de maatschappij is het ‘loon naar werken’. Maar in onze prestatiecultuur schieten we voorbij aan het diepste geheim van ons mens-zijn. We zijn niet geschapen om te presteren maar om te ontvangen! Zo heeft God u geschapen: om van Hem te ontvangen! De meest essentiële dingen in het leven bewerken we niet, verdienen we niet, maar ontvangen we?

Hoe komt het dat u er bent? U kreeg het leven geschonken! En als u kinderen hebt: u kreeg kinderen. Vergeving en liefde, worden je geschonken. Het leven is ten diepste een geschenk.

Wat praten we over onze daden! Als je het over de kern van ons leven wilt hebben, moet je het hebben over het geschenk. Dit is de mens ten voeten uit: Een mens met lege handen naar God uitgestrekt. En God vult die handen met leven, liefde, vergeving, toekomst, gemeenschap. In een evangelisatiegesprek komt het er op aan dat u uw gesprekspartner bij de hand neemt en hem met lege handen voor Gods aangezicht brengt.

